

ROZHOVOR S / INTERVIEW MIT Dr. Christiane Hemker

Zur Person

Dr. Christiane Hemker (56) ist Referatsleiterin des Bezirks Südwestsachsen beim Landesamt für Archäologie Sachsen. Sie ist Spezialistin für archäologische Stadtkernforschung und für die montanarchäologische Erforschung mittelalterlicher Bergbaurelikte. Seit 2012 ist sie Leiterin von ArchaeoMontan, einem der wichtigsten internationalen Projekte der Montanarchäologie, in dessen Rahmen das Landesamt für Archäologie Sachsen die Funktion des Hauptpartners innehat.

Profesní profil

Dr. Christiane Hemker (56) pracuje v Saském zemském úřadu pro archeologii jako vedoucí odboru pro oblast jihozápadního Saska. Je specialistkou na archeologický výzkum měst a na montánněarcheologický průzkum středověkých hornických reliků. Od roku 2012 je vedoucí projektu ArchaeoMontan, jednoho z nejvýznamnějších mezinárodních montánněarcheologických projektů, ve kterém vykonává funkci řídícího partnera Saský zemský úřad pro archeologii v Drážďanech.

Frau Dr. Hemker, können Sie das Projekt ArchaeoMontan 2018 der breiten Öffentlichkeit vorstellen?

ArchaeoMontan 2018 ist ein grenzübergreifendes Projekt, das sich der Erforschung des mittelalterlichen Bergbaus im sächsisch-böhmischen Erzgebirgsraum widmet. Es ist Teil eines Kooperationsprogramms zur Förderung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit zwischen dem Freistaat Sachsen und der Tschechischen Republik 2014–2020.

Kennzeichnend für das Projekt ist Interdisziplinarität und transnationale Zusammenarbeit. Daher arbeiten u.a. Archäologen, Historiker, Vermessungsingenieure, Geologen und Informatiker beiderseits der Grenze an der Dokumentation und Interpretation der mittelalterlichen Bergbaurelikte.

Am Projekt beteiligen sich insgesamt neun Institutionen: die Jan-Evangelista-Purkyně-Universität in Ústí nad Labem, die TU Freiberg, die Städte Dippoldiswalde und Krupka, das Nationale Institut für Denkmalpflege (Außenstelle Loket), das Institut für archäologische Denkmalpflege Nordwestböhmens in Most, das Landesamt für Archäologie Sachsen, der Tschechische geologische Dienst Prag und das Sächsische Oberbergamt Freiberg.

Paní doktorko, můžete představit projekt ArchaeoMontan 2018 široké veřejnosti?

ArchaeoMontan 2018 je přeshraniční projekt, který se věnuje výzkumu středověkého hornictví Krušných hor v Sasku a Čechách. Je součástí Programu na podporu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2014–2020.

Pro projekt je charakteristická mezioborová a nadnárodní spolupráce: na dokumentaci a interpretaci středověkých reliků hornictví tak společně pracují archeologové, historici, geodeti, geologové a informatici po obou stranách hranice.

Na projektu se podílí celkem devět partnerů. Saský zemský úřad pro archeologii v Drážďanech, Saský vrchní báňský úřad ve Freibergu, Technická univerzita Freiberg, města Dippoldiswalde a Krupka, Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech Most, Česká geologická služba, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Loket.

Wie wird das Projekt finanziert und wer hat die Federführung?

ArchaeoMontan wird durch die Europäische Union und den Europäischen Fonds für regionale Entwicklung sowie die neun Projektpartner mit einem Gesamtvolumen in Höhe von 5,4 Mio. Euro gefördert. Dank dieser Förderung können über 50 Forscher aus unterschiedlichsten Fachdisziplinen wissenschaftliche Untersuchungen durchführen sowie zwei umfangreiche Bauvorhaben realisiert werden.

Kým je projekt financovaný a kdo jej zastřešuje?

ArchaeoMontan je dotován Evropskou unií, Evropským fondem pro regionální rozvoj a také všemi devíti projektovými partnery v celkové výši 5,4 milionů EUR. Díky této finanční podpoře může více než 50 vědců z nejrůznějších oborů provádět výzkumy a mohou být realizovány dva rozsáhlé stavební záměry.

Welche Ziele hat das Projekt?

Bislang gab es in der europäischen Montanarchäologie aufgrund der wenigen erhaltenen materiellen Überreste nur eingeschränkte Kenntnisse zum mittelalterlichen Bergbau. Diese konnten durch die Forschungen während der letzten vier Jahre wesentlich ergänzt werden. Zum Beispiel wissen wir heute mehr darüber, wie ein Bergwerk im 13. Jahrhundert funktioniert hat. Jetzt wollen wir mehr über die Menschen, die Siedlungen, die Landschaft und die Umwelt erfahren, die im Mittelalter durch den Bergbau beeinflusst

KALENDARIUM

ČERVEN / JUNI • ČERVENEC / JULI

10.6.2016

Prezentace / Präsentation

Dlouhá noc vědy

Lange Nacht der Wissenschaften

LfA, Zur Wetterwarte 7, Dresden

20.6.2016

Workshop

GIS-Aplikace v montánní archeologii

GIS-Anwendungen in der Montanarchäologie

TU Freiberg, Akademiestraße 6, Freiberg

15.7.2016

Otevření výstavy / Ausstellungseröffnung

Stříbrná horečka a volání hor

Silberrausch und Berggeschrey

Klosterpark Altzella, Zellaer Straße 10, Nossen

wurden. Die Ergebnisse werden sowohl in wissenschaftlichen Publikationen, auf Konferenzen, Workshops und über Vorträge als auch im Rahmen von Ausstellungen präsentiert. Sehr erfolgreich ist die derzeit laufende Wanderausstellung „Silberrausch und Berggeschrey“, die ab Juli 2016 im Klosterpark Altzella und ab Juni 2017 im Regionalmuseum Most zu sehen ist. In Krupka und in Dippoldiswalde entstehen Info-Points zum beantragten UNESCO-Weltkulturerbe die „Montane Kulturlandschaft Erzgebirge/Krušnohoří“. Zudem werden die Grundlagen für das Ausstellungsgebäude „Zentrum für den mittelalterlichen Bergbau im Erzgebirge“, für eine dauerhafte Präsentation der Bergbaufunde erarbeitet.

Jaké jsou cíle projektu?

Vzhledem k nízkému množství dochovaných hmotných pozůstatků disponovala evropská montánní archeologie doposud jen omezenými poznatky ke středověkému hornictví. Ty mohly být díky průzkumům předcházejícího projektu podstatně doplněny. Například dnes víme více o tom, jak ve 13. století fungovalo důlní dílo. Nyní bychom se rádi dozvěděli více o lidech, které hornictví živilo, o osídlení, o krajině a také o životním prostředí, jež byly ve středověku hornickou činností ovlivněny. Výsledky budou prezentovány jak ve vědeckých publikacích a formou přednášek na konferencích a workshopech, tak i v rámci různých výstav. Velmi úspěšná je v současné době probíhající putovní výstava „Stříbrná horečka a volání hor“, kterou bude možné od července 2016 navštívit v Klosterpark Altzella u města Nossen v Sasku a od června 2017 v Oblastním muzeu v Mostě v Čechách. V Krupce a Dippoldiswalde, městech, která jsou jako součást „Hornické kulturní krajiny Krušnohoří/Erzgebirge“ nominována na zápis na Seznam světového dědictví UNESCO, vzniknou dvě informační centra. Mimo to bude probíhat příprava odborného obsahu „Centra středověkého hornictví v Krušných horách“ pro stálou prezentaci hornických artefaktů.

Am Anfang des ArchaeoMontan-Projektes stand die sensationelle Entdeckung der mittelalterlichen Bergwerke unter dem Busbahnhof in Dippoldiswalde. Könnte man erwarten, dass eine ähnliche einzigartige Entdeckung im Rahmen dieses Projektes stattfindet?

Die bisher entdeckten montanarchäologischen Fundstellen sind in der Tat in der europäischen Forschung einzigartig, so dass wir

► Dr. Hemker im mittelalterlichen Bergwerk in Dippoldiswalde / Dr. Hemker ve středověkém dole v Dippoldiswalde

© Landesamt für Archäologie Sachsen
© Autor: Robert Michael

ständig unbekannte Fundsituationen antreffen. Meine Erfahrungen haben gezeigt, dass wir immer damit rechnen müssen.

Na počátku projektu ArchaeoMontan stál senzační objev středověkých dolů pod autobusovým nádražím v Dippoldiswalde. Dá se očekávat podobné unikátní objev také v rámci projektu současného?

Všichni doposud objevená montánnearcheologická naleziště jsou v rámci evropského výzkumu jedinečná, takže neustále nalézáme nové archeologické situace. Mé zkušenosti ukazaly, že s tím vždy musíme počítat.

Worauf sind Sie am meisten stolz und was erfreut Sie als Leiterin des Projektes? Wie sind ihre Gefühle hinsichtlich des weiteren Projektverlaufes?

Besonders stolz bin ich auf die bisher erzielten Projektergebnisse wie zum Beispiel die Entdeckung der Bergbausiedlung auf dem Krensisger, die Wanderausstellung und die Publikationen des Projektes. Eine große Freude ist für mich die sehr kollegiale und intensive Zusammenarbeit der neun Projektpartner. Dank ihrer engagierten Forschungsarbeiten stehen wir heute in der vordersten Reihe der europäischen Montanarchäologie. Ein gutes Gefühl habe ich, weil durch die gemeinsame Forschung jetzt wieder neue, langjährige, fachliche und auch persönliche Verbindungen zwischen der Tschechischen Republik und Sachsen entstehen.

Na co jste nejvíce hrdá, co Vás, jako vedoucí projektu, dokáže potěšit a jaký máte pocit z dalšího průběhu projektu?

Obzvláště hrdá jsem na dosavadní výsledky projektu, jakými jsou například objev hornického sídliště na Krensisgeru (mezi Černým potokem a Přisečnicí na Chomutovsku), putovní výstava a projektové publikace. Velkou radostí je pro mne velmi kolegialní a intenzivní spolupráce všech devíti partnerů. Díky jejich angažované výzkumné práci stojíme dnes v popředí evropské montánní archeologie. Dobrý pocit mám, protože díky společnému výzkumu se vytvořila nová, dlouhodobá, odborná a také osobní spojení mezi Českou republikou a Sakssem.

www.archaeologie.sachsen.de

LANDESAMT
FÜR ARCHÄOLOGIE

Freistaat
SACHSEN

LANDESAMT FÜR ARCHÄOLOGIE SACHSEN

Das Landesamt für Archäologie Sachsen in Dresden nimmt neben seinen behördlichen Funktionen bei Dokumentation, Präsentation und Schutz archäologischer Denkmale als Forschungseinrichtung ein breites Spektrum an Projekten und Kooperationen wahr. Im Rahmen des Projektes ArchaeoMontan übernimmt das Landesamt die Rolle des Lead-Partners und koordiniert die Zusammenarbeit der Institutionen. Das Dresdner Team führt die montanarchäologische Erforschung der Bergbaurelikte im sächsischen Erzgebirgsraum durch.

www.archaeologie.sachsen.de

SASKÝ ZEMSKÝ ÚŘAD PRO ARCHEOLOGII

Saský zemský úřad pro archeologii v Drážďanech se vedle svých úředních funkcí při dokumentaci, prezentaci a ochraně archeologických památek podílí jako výzkumná instituce na četných projektech a kooperacích. V rámci projektu ArchaeoMontan převzal úlohu řídicího partnera a koordinuje spolupráci. Drážďanský tým provádí montánnearcheologický průzkum středověkých hornických relikvů v saské části Krušných hor.

► Krensisger: výkopové práce partnerů UAPP Most a LfA Dresden / Gemeinsame Grabungsarbeiten der Projektpartner UAPP Most und LfA Dresden

ÚSTAV ARCHEOLOGICKÉ PAMÁTKOVÉ PÉČE SEVEROZÁPADNÍCH ČECH, MOST

Ústav archeologické památkové péče severozápadních Čech v Mostě je veřejná výzkumná instituce, která koordinuje terénní výzkum v české části referenčního území projektu ArchaeoMontan. Ve spolupráci s geology, mineralogy, historiky, environmentalisty a geoinformatiky formuluje základní okruhy otázek, které jsou v rámci projektu řešeny.

www.uappmost.cz

INSTITUT FÜR ARCHÄOLOGISCHE DENKMALPFLEGE NORDWESTBÖHMENS, MOST

Das Institut für archäologische Denkmalpflege ist eine Forschungseinrichtung, die in den tschechischen Referenzregionen des Projektes ArchaeoMontan die Geländeuntersuchungen koordiniert. Zusammen mit den Geologen, Mineralogen, Historikern und Geoinformatikern formuliert das Institut für dieses Gebiet zentrale Fragestellungen, die im Rahmen des Projektes erforscht werden.

DIPPOLDISWALDE

Seit 2008 werden in der Großen Kreisstadt Dippoldiswalde die europaweit einzigartigen Silberbergwerke aus dem hohen Mittelalter archäologisch untersucht, die durch die Hochwasserkatastrophe von 2002 wieder entdeckt wurden. Zu den Aufgaben der Stadt im Projekt ArchaeoMontan gehört die Planung einer Dauerausstellung für das „Zentrum für mittelalterlichen Bergbau im Erzgebirge“, das in Dippoldiswalde entstehen soll. Darüber hinaus ist ein Informationspunkt zum mittelalterlichen Bergbau im Erzgebirge geplant. Eine weitere Aufgabe besteht in der Weitervermittlung und Betreuung der Wanderausstellung „Silberausch und Bergeschrey“.

www.dippoldiswalde.de

Od roku 2008 probíhá v krajském městě Dippoldiswalde archeologický průzkum celoevropsky unikátních středověkých stříbrných dolů, které byly objeveny po povodních v roce 2002. K úkolům města v rámci projektu ArchaeoMontan patří naplánování stálé expozice pro „Centrum středověkého hornictví Krušných hor“, které má v Dippoldiswalde vzniknout. V plánu je také vybudování informačního střediska ke středověkému hornictví. Další úlohou je péče o putovní výstavu „Stříbrná horečka a volání hor“ a její další prezentace.

KRUPKA

Město se stalo již ve středověku celoevropsky významné díky těžbě cínu. V projektu ArchaeoMontan působí jako jedno z klíčových míst pro propagaci středověkého hornictví a prezentaci celého projektu a jeho partnerů. Sanací objektu v Městské památkové zóně zde vznikne informační centrum s výstavní plochou, konferenčním sálem, archivem s knihovnou a výukovým sálem. V rámci projektu budou také vybudovány dva okruhy naučné stezky, které seznámí návštěvníky s osmisetletou hornickou tradicí Krušných hor.

www.krupka-mesto.cz

Schon im Mittelalter erlangte Krupka dank des Zinnbergbaus europaweite Bedeutung. Die Stadt nimmt eine der Schlüsselrollen bei der Präsentation des mittelalterlichen Bergbaus und der Vorstellung des Projektes ein. Durch bauliche Sanierung eines kommunalen Gebäudes wird in Krupka ein Informationszentrum eingerichtet. Ein neuer Bergbaulehrpfad wird über die 800 Jahre alte montanne Tradition des Erzgebirges informieren.

► Dippoldiswalde: průzkum středověkých dolů / Erkundungsarbeiten im mittelalterlichen Bergwerk

© Landesamt für Archäologie Sachsen

TU BERGAKADEMIE FREIBERG, INSTITUT FÜR INDUSTRIEARCHÄOLOGIE, WIRTSCHAFTS- UND TECHNIKGESCHICHTE

In Lehre und Forschung beschäftigt sich das Institut mit den Bereichen Industriearchäologie, Technikgeschichte, Wissenschafts- und Umweltgeschichte sowie Historische Innovationsforschung. Aufgabe im Projekt ArchaeoMontan: vordergründig erfolgt durch das IWTG die Erschließung des Archivbestandes des Oberbergamts Freiberg im Bergarchiv Freiberg nach aktuellen Archivstandards. Im Rahmen der Erschließung wird der Archivbestand zudem hinsichtlich des Bergbaus im Erzgebirge vom 12. bis 15. Jahrhundert ausgewertet.

www.tu-freiberg.de

TECHNICKÁ UNIVERZITA FREIBERG, INSTITUT PRO INDUSTRIÁLNÍ ARCHEOLOGII, DĚJINY HOSPODÁŘSTVÍ A TECHNIKY

V rámci výuky a výzkumu se institut zabývá industriální archeologií, dějinami techniky, vědy, životního prostředí a výzkumem historické inovace. Jeho hlavní úloha v projektu ArchaeoMontan spočívá ve zpracování archivního materiálu z depozitáře Horního archivu ve Freibergu. Pod vedením institutu IWTG bude příslušný archivní fond zpracován dle nejnovějších standardů vědecké práce. Těžištěm bude hornictví v Krušných horách od 12. do 15. století.

ČESKÁ GEOLOGICKÁ SLUŽBA, PRAHA

Posláním České geologické služby je výkon státní geologické služby v České republice. V rámci projektu ArchaeoMontan je ČGS zaměřena na provádění a interpretaci geochemických a mineralogických expertíz nalezených rudnin a technolitů spojených se středověkou těžbou. Další významnou činností je srovnání archivních báňských map a jejich konfrontace s poznatky získanými v terénu a leteckým skenováním.

www.geology.cz

TSCHECHISCHER GEOLOGISCHER DIENST, PRAG

Der Tschechische geologische Dienst ist ein staatliches Institut. Im Projekt ArchaeoMontan konzentriert sich der TG Dienst auf die Durchführung und Interpretation der geochemischen und mineralogischen Expertisen von gefundenen Gesteinsproben, die mit der mittelalterlichen Erzförderung verbunden sind. Weitere Tätigkeiten sind der Vergleich und die Auswertung historischer Bergbaurisse und die folgende Verschneidung der Ergebnisse mit den Erkenntnissen aus den Geländearbeiten und der ALS- und Luftbildanalyse.

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Fakulta životního prostředí

UNIVERZITA J. A. PURKYNĚ, ÚSTÍ NAD LABEM

Fakulta životního prostředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem v rámci projektu zajišťuje geoinformatickou podporu archeologického výzkumu. To obnáší geodetické měření v terénu, 3D modelování, tvorbu map a přípravu znalostní databáze, která bude shromažďovat veškeré informace získané v průběhu projektu.

www.ujep.cz

J. E. PURKYNĚ-UNIVERSITÄT, ÚSTÍ NAD LABEM

Im Rahmen von ArchaeoMontan leistet die Fakultät für Umweltwissenschaften der Jan-Evangelista-Purkyně Universität die geoinformatische Unterstützung der montanarchäologischen Forschungen und zwar durch die geodätischen Geländevermessungen, die Erstellung von 3D-Geländemodellen und dem Management der GIS-basierten Knowledge Base, in welcher die gesamten Projektdaten gespeichert werden.

SÄCHSISCHES
OBERBERGAMT

SÄCHSISCHES OBERBERGAMT, FREIBERG

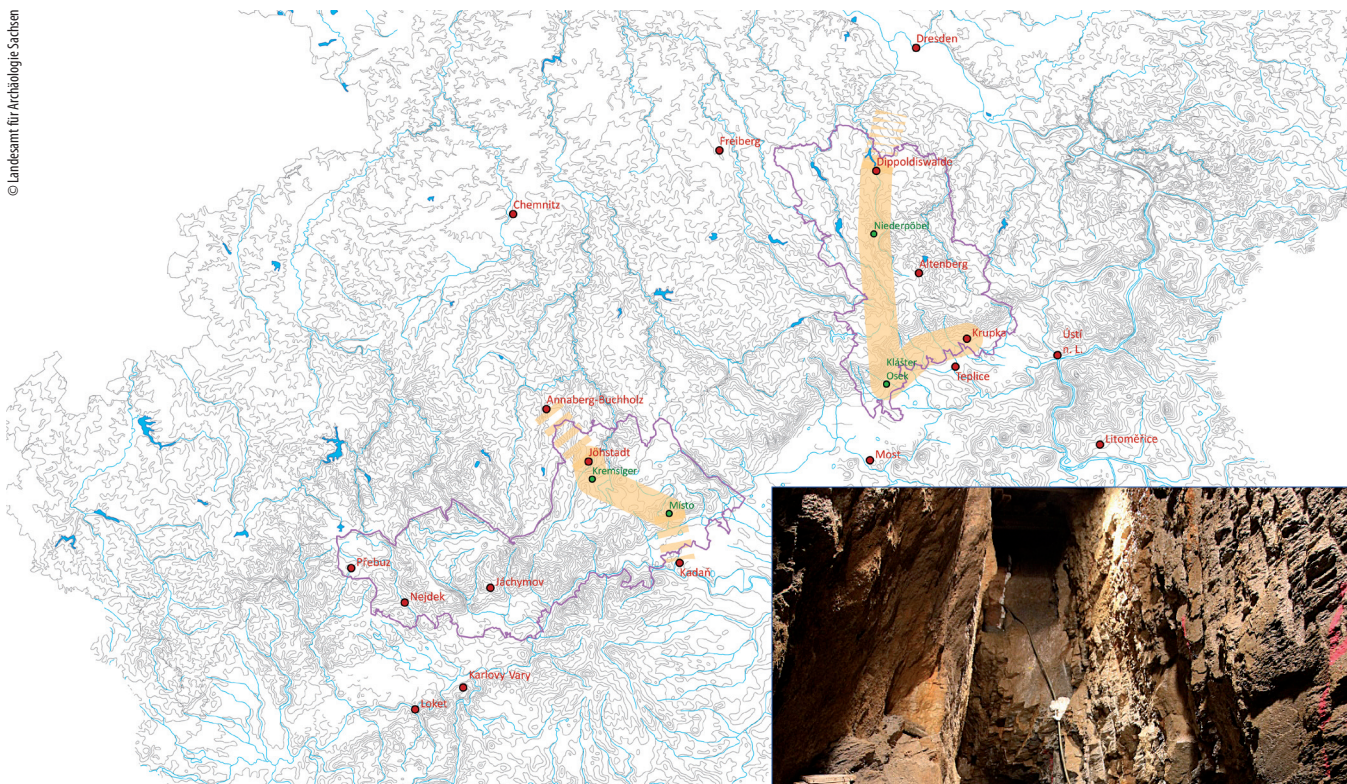
Das Sächsische Oberbergamt nimmt für den Freistaat Sachsen die Aufgaben zur Gewährleistung der öffentlichen Sicherheit und Ordnung durch die Beseitigung von Gefahrenstellen an unterirdischen Hohlräumen bergbaulichen und sonstigen Ursprungs wahr. Im Projekt ArchaeoMontan erstellt die Bergbehörde die Bergschadenkundliche Analyse (BSA) für das Gebiet Zinnwald-Georgenfeld mit verstärktem bergbauhistorischen Bezug.

www.oba.sachsen.de

SASKÝ VRCHNÍ BÁŇSKÝ ÚŘAD, FREIBERG

Saský vrchní báňský úřad zastupuje Svobodný stát Sasko v úloze poskytovatele záruky za bezpečnost a pořádek v podzemních prostorách, které jsou důlního nebo jiného původu. Stejně tak ručí za vymezení a odstranění rizikových míst v podzemí. V projektu ArchaeoMontan sestavuje báňský úřad analýzu důlních škod pro oblast Zinnwald - Georgenfeld ve spojitosti s historickým dolováním.

REFERENČNÍ OBLASTI / REFERENZGEBIETE

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Ú.O.P. LOKET

Národní památkový ústav (NPÚ) se věnuje správě a propagaci státních památek České republiky. Zabývá se též vědeckou výzkumnou činností na poli kulturního dědictví. NPÚ ú.o.p. v Lokti se v projektu zaměřil především na plošný průzkum krajiny v zázemí Jáchymova, Horní Blatné, Přebuzi a Nejdku. Cílem bude rozeznat místa nejstarší těžby, archeologicky je datovat a doplnit je o historický, sídelní a technologický kontext.

www.npu.cz/cs/uop-loket

NATIONALES INSTITUT FÜR DENKMALPFLEGE, LOKET

Das Nationale Institut für Denkmalpflege widmet sich der Pflege, Erforschung, Bewahrung und öffentlichen Vermittlung der Denkmäler. Weiter befasst sich das Institut mit der Forschung im Bereich des Kulturerbes. Die Außenstelle in Loket konzentriert sich im Projekt ArchaeoMontan auf die Landschaftserkundung im Gebiet Jáchymov-Horní Blatná-Přebuz und Nejdku mit dem Ziel, die Stätten der frühesten Erzgewinnung zu bestimmen. Diese werden datiert und in einen siedlungshistorischen und technologischen Kontext gesetzt.

► Dippoldiswalde: průzkum středověkých dolů
/ Erkundungsarbeiten im mittelalterlichen Bergwerk

